

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvæ Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1605

Epist. XLI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53700](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53700)

Amana ¹⁸ eloquentia exstitit, ¹⁹ gradarius fuit. Romanus sermo magis se circumspicit, & æstimat, & præbet æstimandum. Fabianus vir egregius & vitâ & scientiâ, & quod post ista est, eloquentiâ quoque, disputabat expedire magis, quàm concitate: ut posses dicere, facilitatem esse illam, non celeritatem. Hanc ego in viro sapiente recipio. non exigo, ut oratio eius sine impedimento exeat: proferatur tamen malo, quàm profluat. Eò autem magis te deterreo ab isto morbo, quòd non potest tibi ista res contingere aliter, quàm ²⁰ si te pudere deserit. perfrices frontem oportet, & ipse te non audias. Multa enim inobseruatus ille cursus feret, quæ reprehendere velis. Non potest, inquam, tibi contingere res ista, saluâ verecundiâ. Præterea exercitatione opus est quotidianâ, & à rebus studium transferendum est ad verba. Hæc autem etiam si aderunt, & poterunt sine villo tuo labore decurrere, tamen temperanda sunt. nam quemadmodum sapienti viro incessus modestior conuenit: ita oratio pressa, non audax. Summa ergo summarum hæc erit: tardiloquum te esse iubeo.

B

EPIST. XLII.

O PVLCHRAM, altamque epistolam! Deum in nobis habitare, & bonum virum sine eo nullum esse. Colamus ipsum, & animum, qui ab illo descendit. In eo propria nostra bona sunt: alia omnia aliena. Bonum autem, recta Ratio.

FACIS rem optimam, & tibi salutarem, si, ut scribis, perseueras ire ad bonam mentem: quàm stultum est optare, cum possis ¹ à te impetrare. Non sunt ad cælum eleuandæ manus, nec exorandus ædituus, ut nos ad aures simulacri, quasi magis exaudiri possimus, admittat: prope est à te Deus. tecum est. intus est. Ita dico, Lucili, ² sacer intra nos spiritus sedet, malorum bonorumque nostrorum obseruator & custos: hic prout à nobis tractatus est, ³ ita nos ipse tractat. Bonus vir sine Deo nemo est. An potest aliquis supra fortunam, nisi ab illo adiutus, exurgere? ille dat consilia magnifica, & erecta. In vnoquoque virorum bonorum (⁴ Quis Deus incertum est) habitat Deus. Si tibi occurrit vetustis arboribus & solitam altitudinem egressis ⁵ frequens lucus, & conspectum cæli dësitate ramorum aliorum alios protegentium submouens: illa proceritas filuæ, & secretum loci, & admiratio umbræ, in aperto tam densæ atque continuæ, fidem tibi numinis facit. Et ⁶ si quis specus saxis penitus exesis montem suspenderit, non manufactus, sed naturalibus caussis in tantam laxitatem excauatus: animum tuum quadam religionis suspitione percutit. Magnorum ⁷ fluminum capita veneramur: subita & ex abdito vasti amnis eruptio aras habet. coluntur aquarum calentium fontes: & stagna quædam, vel opacitas vel immensa altitudo sacrauit. Si hominem videris inter-

ritum

terpunctio usurpata antiquis. Tractavi in epistolâ quadam ad Andecianum.

18. ELOQVENTIA EXSTITIT.] Libri, exiliit, vel, exiluit. Tenere possis, vel scribere, exiuit.

19. GRADARIUS FUIT.] Non cursor: gradu iuit. De equis etiam dicitur. Lucilius: Ipse equus non formosus, gradarius, optimus vector.

20. SI TE PVDERE DESERIT.] Mallem, si pudere deseris.

EPIST. XLII. I. A TE IMPETRARE.] A voluntate tuâ pendet. Velis esse bonus, eris: ut Stoici quidem censebant. Ita & Horatius:

Hæc satis est orare Iouem, quæ donat & aufert; Det vitam, det opes, æquum mi animum ipse parabo.

2. SACER INTRA NOS.] Animus ille ab æthere auulsus, pars Anima mundi, id est Dei, & ipse Deus. Vide Manuduct. II. Diss. XIX. & Physiol. III.

3. ITA NOS IPSE TRACTAT.] Si bene honeste habuimus, habet: si æstimauimus, sustulimus, attollit. Negligit etiam, neglectus.

4. QVIS DEVS.] Ouidij in Metamorphosi versus.

5. FREQVENS LVCVS.] Plinius XII. cap. I. Lucos, atque in iis silentia ipsa, adoramus. Plura ipse ibi, & ego ad Germaniam Taciti.

6. SI QVIS SPECVS.] Tamquam & ibi sedes numinum. Apuleius I. Florid. inter adorat a viatoribus. Speluncam frondibus obumbratam.

7. FLVMINVM CAPITA.] Notavi & exemplis firmavi, ad Annalem Taciti XIV.

8. Ex

ritum periculis, intactum cupiditatibus, inter aduersa felicem, in medijs tempestatibus A placidum, ex superiore loco homines videntem, ⁸ ex æquo deos: non subibit te veneratio eius? non dices: ista res maior est altiorque, quàm vt credi similis huic, in quo est, corpusculo possit? Vis istuc diuina descendit. animum excellentem, moderatum, omnia tamquam minora transeuntem, quidquid timemus optamusque ridentem, cælestis potentia agitat. non potest res tanta sine adminiculo numinis stare. Itaque maiore sui parte illic est, vnde descendit. Quemadmodum radij solis contingunt quidem terram, sed ibi sunt vnde mittuntur: sic animus magnus & facer, & in hoc demissus vt propius diuina nòsemus, conuersatur quidem nobiscum, sed hæret origini suæ. Illinc pendet: illuc spectat ac nititur: nostris tamquam melior interest. Quis est ergo hic? animus qui nullo bono nisi suo nititur. Quid enim est stultius, quàm in homine aliena laudare? quid eo dementius, qui ea miratur, quæ in alium protinus transferri possint? Non faciunt meliorem equum aurei fræni. Aliter leo auratâ iubâ⁹ demittitur, dum contractatur, & ad patientiam recipiendi ¹⁰ ornamenta cogitur fatigatus: aliter incultus, integri B spiritus. Hic scilicet impetu acer, qualem illum esse natura voluit, speciosus ex horrido, cuius hic deor est, non sine timore adspici, præfertur illi languido, & bracteato. Nemo gloriari nisi suo debet. Vitem laudamus, si fructu palmites onerat, si ipsa ad terram, pondere eorum quæ tulit, adminicula deducit. Num quis huic illam præferet vitem, cui aureæ vuæ, aurea folia dependent? Propria virtus est in vite, fertilitas. In homine quoque id laudandum est, quod ipsius est. Familiam formosam habet, & domum pulchram: multum ferit, multum senerat. nihil horum in ipso est, sed circa ipsum. Lauda in ipso, quod nec eripi potest, nec dari: quod proprium est hominis. Quæris quid sit? Animus, & ratio in animo perfecta. Rationale enim animal est homo. consummatur itaque eius bonum, si id adimpleuit cui nascitur. Quid est autem quod ab illo ratio hæc exigit? rem facillimam, ¹¹ secundum naturam suam viuere: sed hanc difficilem facit communis infania. In vitia alter alterum trudemus. quomodo autem ad salutem reuocari possunt, quos nemo retinet, populus impellit? C

EPIST. XLII.

NON citò credendum de viro bono: rem magnam esse. Quosdam præferre, aut simulare, malos futuros, si sit occasio. Exemplo cuiusdam docet. Tum non laborandum in externis, quæ incommoda, aut falsa commoda, habent.

I AM tibi iste persuasit, se virum bonum esse. Atqui vir bonus tam citò nec fieri potest, nec intelligi. Scis quem nunc virum bonum dicam? huius ¹ secundæ notæ. nam ille alter fortasse, ² tamquam phœnix, semel anno quingentesimo nascitur: nec est mirum, ³ ex interuallo magna generari. Mediocria & in turbam nascentia, sæpe fortuna producit: eximia verò, ipsâ raritate commendat. Sed iste multum adhuc abest ab eo, D quod profiteretur: & si sciret quid esset vir bonus, nondum se esse crederet: fortasse etiam fieri posse desperaret. At malè existimat de malis. Hoc etiam mali faciunt. nec vlla maior pœna nequitæ est, quàm quòd sibi ac suis displicet. At odit eos qui subitâ & magnâ potentiâ impotenter vtuntur. Idem faciet, cum idem poterit. multorum, quia imbecilla sunt,

8. EX ÆQVO DEOS.] Id est, qui homines superat, Deos aequat. Gloriatio hæc Stoicorum crebra.

9. DEMITTITUR.] Meus & plures scripti ita referunt, & rectum habeo. Demittitur autem, quia subicit se & animos deprimis, mox ornandus.

10. ORNAMENTA.] Que illa? monilia, aurum iubis inspersum, & siquid tale.

11. SECUNDUM NATURAM.] Explicanti Manu-

duct. II. Dissert. XVII.

EPIST. XLII. I. SECUNDÆ NOTE.] Pro-

ficientem, & nondum in summo.

2. TAMQVAM PHOENIX.] Rara hæc auis

veri Sapientis, aut nulla. Vide nos Manu-
duct. II. Dissert. VIII.

3. EX INTERVALLO.] De Constant. sap. cap. VII. Raro fortitan, magnisque aratum interuallis inuenitur ille Sapiens.